

Organisation for erhvervslivet

Danske Universiteter
Universities Denmark

Maj 2011

Sats på fremtiden

Al erfaring viser, at viden er vejen til vækst. Og omvendt: ingen vækst uden viden. Det er med andre ord viden, vi skal leve af. Viden, der skal i spil i private virksomheder, hos offentlige myndigheder, på hospitaler, i gymnasier osv.

Viden har været en central del af Danmarks satsning de seneste år. Således blev der med afsæt i globaliseringsstrategien afsat midler til en såkaldt globaliseringspulje, der skulle fremme Danmarks konkurrenceevne og sammenhængskraft ved at satse markant på uddannelse, forskning, iværksætteri og fornyelse.

Den økonomiske krise har siden 2008 forstærket den globale konkurrence, men de centrale midler til at opnå succes er stadig de samme. Det gælder ikke mindst for uddannelse, forskning og innovation.

"Menneskers viden, idérigdom og arbejdsindsats er nøglen til at bruge de muligheder, som globaliseringen giver os"
(Globaliseringsstrategien, 2006)

Globaliseringspuljen og væksten i de private forskningsinvesteringer har tilsammen medført, at Danmark har indfriet målet om at investere 3 procent af bruttonationalproduktet i forskning. Samtidig er optaget på universitetsuddannelserne vokset betragteligt.

Men aftalen om globaliseringspuljen udløber med udgangen af 2012. Derfor er det afgørende allerede nu at tage de første skridt mod en ny langsigtet strategi, der sikrer en udbygning af de ambitiøse satsninger på investeringer i forskning, uddannelse og innovation. Danmark skal have som ambition at kunne konkurrere med verdens førende forsknings- og uddannelsesregioner, f.eks. de førende amerikanske stater.

Derfor foreslår DI, AC og Danske Universiteter, at:

1. Der indkaldes til brede forhandlinger i Folketinget om en ny langsigtet aftale om investeringerne i forskning, uddannelse og innovation, som kan afløse globaliseringsaftalen.

Ingen vækst uden uddannelse

Investering i og udbytte af uddannelserne

Uddannelse er en god investering. Måske den bedste investering et samfund kan foretage overhovedet.

Hvis en ung dansker bruger tid på at tage en uddannelse, kommer det ikke alene ham eller hende selv til gode. Det kommer i endnu højere grad den fremtidige arbejdsplads og i sidste ende samfundet som helhed til gode.

Det store udbytte for samfundet, virksomhederne og den enkelte studerende skal man holde sig for øje, når man drøfter uddannelsesomkostningerne i et skattefinansieret system som det danske. Vi kan som samfund ganske enkelt ikke fastholde vores vækst og velstand uden at være villige til at investere tilstrækkeligt i universitetsuddannelserne.

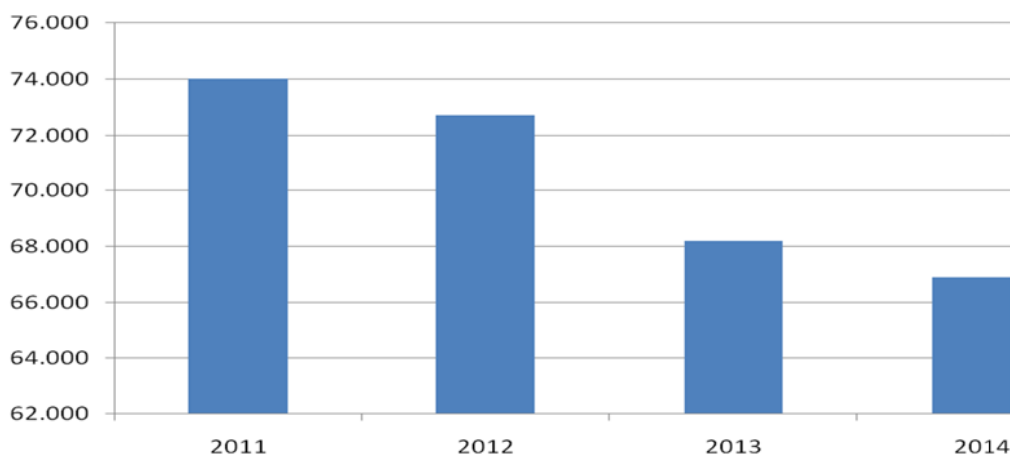
En undersøgelse foretaget af professor Jan Rose Skaksen m.fl. har vist, at "...produktiviteten for den enkelte er højere, jo længere uddannelse vedkommende har uanset retning." Undersøgelsen viser også, at effekterne er større for samfundet end for den enkelte. (Jan Rose Skaksen mfl., 2010)

De danske universitetsuddannelser har siden taxametersystemets oprettelse i 1994 gennemlevet flere besparelsesfaser – kun afbrudt af den politiske beslutning om at løfte det laveste taxameter i perioden 2010 til 2012.

Med finanslovsaftalen for 2011 lægges der op til endnu en besparelsesrunde, idet den gennemsnitlige bevilling per årsværk studerende reduceres fra 74.000 kr.

i 2011 til 66.900 kr. i 2014. Og eftersom omstillingspuljen til uddannelse er tømt, skal der skaffes helt nye penge for at undgå nedskæringen.

Uddannelsestilskud per årstuderende, 2011-2014

Det er et problem, fordi universiteterne skal levere uddannelser af stadig bedre kvalitet til stigende omkostninger. Problemet er således de lave takster og ikke taxametersystemet som sådan.

Uddannelse til beskæftigelse

En universitetsuddannelse skal føre til beskæftigelse eller etablering af egen virksomhed. Uddannelserne skal derfor tilrettelægges ud fra en afbalancering af forventningerne til arbejdsmarkedets behov, de studierendes ønsker og muligheden for at forankre uddannelserne i solid forskning.

For at imødegå det problem, at de studerendes uddannelsesvalg ikke i tilstrækkeligt omfang matcher arbejdsmarkedets behov, har universiteterne de seneste år sat fokus på at øge optaget på de tekniske og naturvidenskabelige uddannelser. Siden år 2000 er optaget vokset med ca. 60 procent, mens der har været større tilbageholdenhed med at optage flere på de humanistiske uddannelser, hvor tilvæksten har været på 12 procent.

Universiteterne arbejder også for at tilrettelægge uddannelserne og de kompetencer, de giver, så de stemmer bedst muligt overens med et langt arbejdsliv. Og det er da også glædeligt, at en undersøgelse lavet af EU-Kommissionen viste, at 96 procent af de adspurgte danske virksomheder fandt, at nyuddannede akademikeres kompetencer svarer til virksomhedens behov. Det er et godt grundlag for den videre dialog om udviklingen af uddannelserne.

Universiteterne har søgt at følge med den stigende efterspørgsel på akademisk arbejdskraft. Går man tilbage til 1990, så var det forventningen, at kun hver tiende elev fra 9. klasse ville få en universitetsuddannelse. Det tal var i 2008 vokset til hver femte.

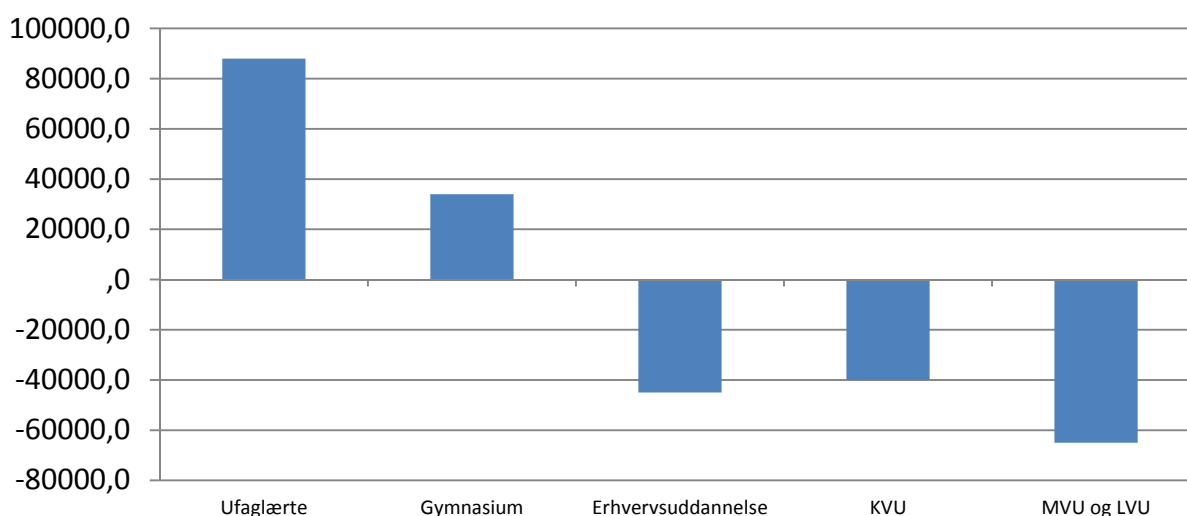
Universiteterne har dermed løftet en stor del af opgaven med at sikre, at Danmark når målsætningen om at 50 procent af en årgang forventes at få en videregående uddannelse. Men behovet er endnu større, og universiteterne og de øvrige videregående uddannelsesinstitutioner vil derfor de kommende år skulle optage mange flere studerende både på grund af de større ungdomsårgange og det øgede behov for højtuddannet arbejdskraft.

Forventninger til fremtiden

Efterspørgslen efter universitetsuddannet arbejdskraft er vokset, og intet tyder på, at den udvikling vil vende. Det illustreres af Arbejderbevægelsens Erhvervsråds prognose for efterspørgsel efter arbejdskraft frem til 2019.

Analysen viser en markant vækst i efterspørgslen efter arbejdskraft med en mellemlang eller lang videregående uddannelse - og at der allerede i 2019 vil være et betydeligt underskud af sådanne medarbejdere. Til gengæld kan vi se frem til et fortsat markant fald i efterspørgslen efter især ufaglært arbejdskraft.

Prognose for ubalance på arbejdsmarkedet i 2019

Kilde: AE-rådet

Prognoser for behovet for universitetsuddannede viser endvidere, at underskuddet af universitetsuddannet arbejdskraft i 2020 vil favne fagligt bredt. Det danske samfund vil i særlig grad mangle civilingeniører og økonomer allerede i 2020. Men samtidig vil der med det nuværende søgemønster være en mindre overproduktion på visse uddannelsesretninger.

Derfor foreslår DI, AC og Danske Universiteter, at:

2. Der skal nedsættes en uddannelseskommission, som skal beskrive og analysere tværgående udfordringer i uddannelsessystemet bl.a. som grundlag for en samlet plan for, hvordan endnu flere kan få en videregående uddannelse.
3. Væksten i antallet af optagne på universiteterne skal tænkes sammen med kandidaternes beskæftigelsesmuligheder.
4. Der skal indgås en ny politisk aftale om en forsvarlig uddannelsesøkonomi med henblik på at rette op på den nuværende generelle underfinansiering.

Forskning og erhvervssamarbejde

Forskningsløftet

I 2002 blev der indgået aftale om en fælles europæisk målsætning om, at landene i EU i år 2010 skulle investere 3 procent af BNP i forskning og udvikling, heraf 1 procentpoint fra det offentlige og 2 procentpoint fra det private. Dette mål blev kendt som Barcelona-målsætningen.

Hensigten med EU-målsætningen var, at både det offentlige og det private skulle investere mere i forskning. I Danmark har der de seneste år været vækst i både offentlige og private investeringer. Løftet i forskningsinvesteringerne udgør et væsentligt fundament for styrkelse af Danmarks fremtidige vækst og velfærd og har haft stor betydning for den positive udvikling, universiteterne har været gennem de seneste år.

Danmark er reelt et af de få lande i EU, der har arbejdet målrettet for at opfylde dette mål. Ikke mindst fordi der i 2006 blev indgået en politisk aftale om at satse mere på forskning. Der blev afsat midler til at øge de offentlige danske forskningsinvesteringer til mindst 1 procent af BNP fra og med 2010.

Barcelona-målsætningen er siden på EU-plan blevet udskudt til 2020, fordi mange lande ikke har formået at indfri målet i 2010. Der er dog også kommet udspil, der sigter mod et højere ambitionsniveau. F.eks. har European Research Area Board, nedsat af EU-Kommissionen, foreslået, at der sættes mål om at investere 5 procent af BNP i forskning i 2030.

Hvor langt er vi nået?

Selvom Danmark med de øgede investeringer løfter sig internationalt set, vokser træerne ikke ind i himlen.

Danmark er et meget lille land. Og derfor giver det ringe mening at sammenligne Danmark med eksempelvis Tyskland eller for den sags skyld USA's gennemsnit. Store lande har typisk regioner, hvor forskningen er koncentreret. Og disse regioner kan sagtens være på størrelse med eller større end Danmark.

Det vil derfor være mere reelt at have som ambition, at EU skal kunne konkurrere med USA - og at Danmark skal konkurrere med de førende regioner i USA. Det er der lang vej til på begge fronter. For mens USA investerer 2,77 procent af BNP i forskning og udvikling, så investerer EU 2,01 procent af BNP.

Hvis man sammenligner Danmark med USA, så ligger Danmark over USA's gennemsnit, men der er lang vej til de førende stater i USA, hvor der ofte investeres i omegnen af 5 procent i forskning og udvikling.

Fordelingen mellem offentlige og private midler

Den seneste opgørelse fra EUROSTAT viser, at Danmark hører til blandt de lande, hvor det private erhvervsliv står for en forholdsvis stor del af de samlede investeringer i forskning.

Danmark ligger således med knap 61 procent af investeringerne fra private virksomheder over EU-gennemsnittet på 55 procent og ikke langt fra de 66 procent i USA.

De lande i verden, hvor den største andel af forskningen finansieres af private virksomheder, er Japan, Luxembourg, Sydkorea og Kina. Her finansierer det private erhvervsliv 70-78 procent af forskningen.

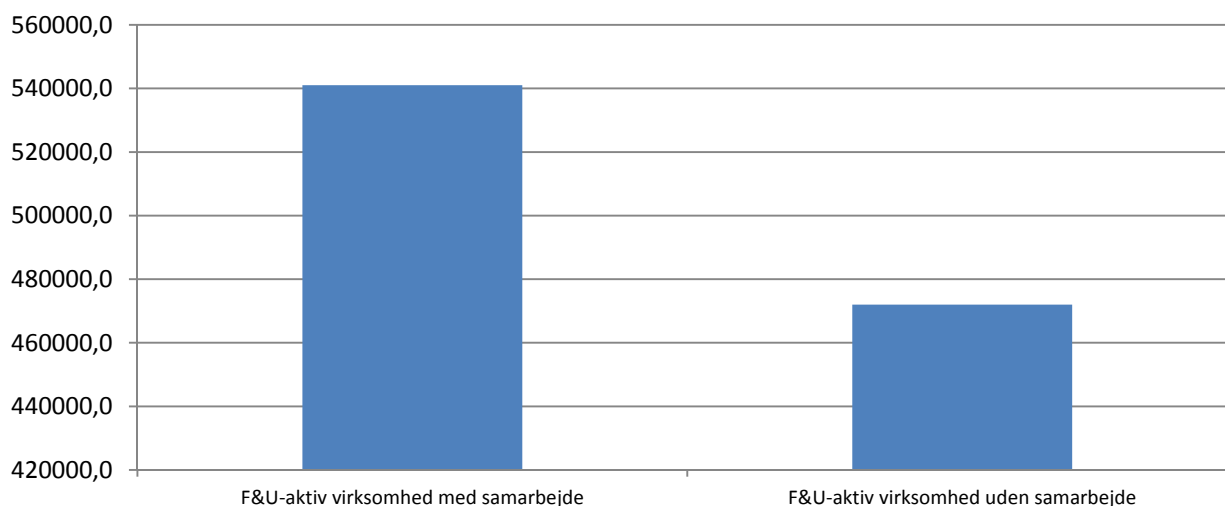
Den private lyst til at investere i forskning i Danmark afspejler sig også i, at universiteterne modtager stadig flere forskningsmidler fra private kilder. Private midler til universitetsforskningen er direkte koblet til erhvervslivets interesse for den forskning, der finder sted ved universiteterne.

Offentligt-privat samarbejde om forskning

Forsknings samarbejder mellem universiteter og virksomheder er en vigtig kilde til vækst. Samarbejdet vokser betydeligt i disse år - og det er helt forståeligt, for det er til glæde for alle parter.

En undersøgelse fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen har således vist, at forsknings- og udviklingsaktive virksomheder med samarbejde med videninstitutioner (herunder universiteter) har en produktivitet, der er 15 procent højere end tilsvarende virksomheder, der ikke samarbejder med videninstitutioner.

Produktivitet per medarbejder

Kilde: Forsknings- og Innovationsstyrelsen: Produktivitetseffekter af erhvervslivets forskning, udvikling og innovation, 2010

Top 10 stater i investering i forskning, USA, 2007, andel af Gross State Product (National Science Foundation)

New Mexico (primært militær)	7,53
Massachusetts	6,97
Maryland	5,34
Washington	4,85
Conneticut	4,82
Michigan	4,58
Californien	4,31
New Jersey	4,24
District of Columbia	4,17
New Hampshire	3,71
Danmark, 2009 (Danmarks Statistisk)	3,09

Forskning spiller en vigtig rolle i at sikre et lands konkurrenceevne. Stærke forskningsmiljøer tiltrækker, fastholder og udvikler konkurrencedygtige virksomheder. Derfor er det vigtigt, at Danmark formår at satse strategisk på forskningsområder, der har virksomhedernes langsigtede interesse.

Derfor foreslår DI, AC og Danske Universiteter, at:

5. Danmark bør fastlægge en ny målsætning for de offentlige investeringer i forskning og udvikling, der resulterer i en fortsat vækst i investeringerne frem mod 2020.
6. Universiteternes mulighed for at løfte ansvaret for den langsigtede strategiske planlægning af forskningsindsatsen og for at sikre kvaliteten i uddannelserne skal understøttes ved fastlæggelse af en konkret investeringsplan for realisering af målsætningen for forskningsinvesteringerne frem mod 2020 og ved allokering af tilstrækkelige basismidler.
7. Universiteternes langsigtede strategiske planlægning af forskningsindsatsen og bidrag til fremme af væksten i Danmark bør også understøttes ved allokering af betydelige midler til større satsninger inden for områder, hvor universiteternes forskning er af højeste internationale klasse, hvor der er globale udfordringer at imødekomme, samt hvor der i dansk erhvervsliv er et oplagt potentiale for at kommercialisere resultaterne af forskningen.